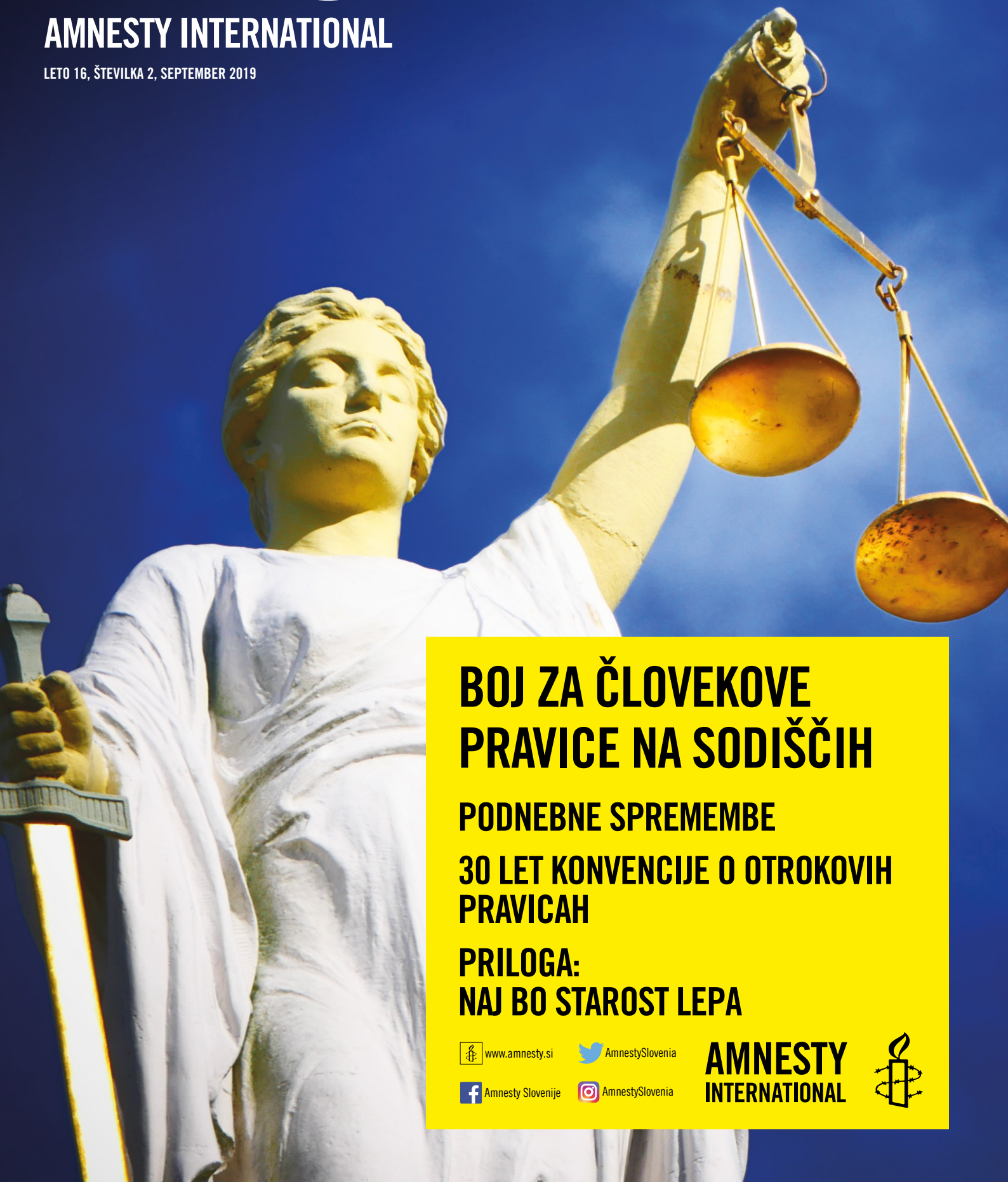

AKCIJA

AMNESTY INTERNATIONAL

LETO 16, ŠTEVILKA 2, SEPTEMBER 2019

BOJ ZA ČLOVEKOVE PRAVICE NA SODIŠČIH

PODNEBNE SPREMEMBE

30 LET KONVENCIJE O OTROKOVIH
PRAVICAH

PRILOGA:
NAJ BO STAROST LEPA

 www.amnesty.si

 AmnestySlovenia

 Amnesty Slovenije

 AmnestySlovenia

**AMNESTY
INTERNATIONAL**

03 AKCIJI NA POT

OBRAZI JUŽNE AFRIKE: »MOČ PRIHAJA OD NAVADNIH LJUDI«

04 AKTUALNIK

06 POD ŽAROMETOM

BOJ ZA ČLOVEKOVE PRAVICE NA SODIŠČIH10 **PODNEBNE SPREMEMBE: POSLEDICE TRPIMO IN BOMO ŠE MI SAMI**12 **ŠOLA ČLOVEKOVIH PRAVIC Z VAMI TUDI V NOVEM ŠOLSKEM LETU**14 **30 LET KONVENCIJE O OTROKOVIH PRAVICAH**16 **POGOVOR S KITTY ANDERSON, AKTIVISTKO ZA PRAVICE INTERSPOLNIH OSEB**

VRTIMO SVET

18 REŠEVANJE LJUDI NA MORJU: MORALNA IN PRAVNA OBVEZNOST

19 POLJSKA: NA SODSTVO USMERJEN LOV NA ČAROVNICE

AKTIVIZEM

20 EVROPSKO SREČANJE MLADIH 2019 V BRUSLJU

ZBIRANJE SREDSTEV

21 ŽIGA ŠAJTEGEL, KOORDINATOR PROJEKTA F2F V LJUBLJANI: »ZAHVALJUJEM SE VSEM, KI STE DO ZDAJ PRISPEVALI ZA AMNESTY«

22 PISMA REŠUJEJO ŽIVLJENJA

PODPISITE PETICIJI »NAJ BO STAROST LEPA« IN ZA SPREMEMBO DEFINICIJE POSILSTVA TER ZBERITE ŠE DODATNE PODPISE

24 SESTALI SMO SE S STINGOM

SREDINA

NAJ BO STAROST LEPA

Zaradi ohranjanja neodvisnosti in nepristranskosti za naše delo proti kršitvam človekovih pravic ne sprejemamo denarja od države. Državna sredstva sprejemamo le za posamezne projekte učenja človekovih pravic.

Akcija izhaja do 3-krat letno. Urednica: **Metka Naglič**. Oblikovna zasnova: **Marko Kadič**. DTP: **RumenaPika**.

Tisk: **Evrografis**. Naklada: **8100**. ISSN: 2232-3198

Al Slovenije, Dunajska 5, 1000 Ljubljana. Tel.: 01 426 93 77; faks: 01 426 93 65.

E-pošta: amnesty@amnesty.si Splet: www.amnesty.si TRR: 1010-0005-1940-973

Stališča avtorjev, objavljena v Akciji, niso nujno tudi stališča AI.

OBRAZI JUŽNE AFRIKE: »MOČ PRIHAJA OD NAVADNIH LJUDI«

Letošnje zasedanje Globalne skupščine AI* nas je opremilo s kar nekaj različnimi obrazy Južne Afrike in regije. Kljub dejstvu, da smo sestankovali v izoliranem hotelskem naselju tik ob pristajalni pisti johannesburškega letališča, so nam kolegi tamkajšnje Amnesty približali utrip družbe s številnimi žgočimi temami človekovih pravic – v vsej njihovi teži, moči in prepletenosti. Ob *mesecu žensk* (vsako leto je avgust posvečen pravicam žensk in njihovem položaju v družbi) smo se udeležili akcije proti nasilju nad ženskami; številni gostje in gosti, zagovorniki človekovih pravic, pa so nam spregovorili med našimi razpravami.

Če izvzamem samo (in vsaj) nekatere, ki jim je moč glasu pomagala krepiti tudi AI: nagovoril nas je upokojeni vrhovni sodnik **Dikagang Moseneke**, ki je bil v času apartheida še kot 15-letni deček za kar deset let zaprt na Robin Islandu hkrati z Mandelo; člani AI so bodrili njegovo mamo in praktično zasuli zapor in oblasti ter zahtevali izpustitev s pismi, ki jih je po izpustitvi domov moral peljati kar s tovarnjakom.

O neumornem boju za zaščito zemlje svoje skupnosti pred neželenim rudarjenjem je spregovorila **Nonhle Mbuthuma** in se zahvalila vsem, posebej tudi slovenskim aktivistom in aktivistkam, za vso podporo skozi Pišem za pravice; za zaščito Nonhle, ki ji zaradi njenega aktivizma grozijo s smrtjo (vodjo njihovega gibanja Amadiba so leta 2016 ubili), smo namreč pisali tudi v Sloveniji.

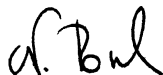
Spoznali smo pastora **Evana Mawarireja**; njegov aktivizem na družbenih omrežjih je vzpodbudil gibanje #ThisFlag, ki je vodilo množične proteste proti Mugabeju. Mawarireja so večkrat aretirali, nazadnje je bil izpuščen januarja letos, dve leti nazaj ga je na sojenje prišlo zastopati preko 150 odvetnikov, pred sodiščem pa je večtisočglava množica zahtevala njegovo izpustitev.

Zambijski hip hop glasbenik Fumba Chama - **Pilato** (njegovo umetniško ime je kratica za *People in Lyrical Arena Taking Over*) je bil zaradi svojih besedil, kritičnih do družbe in politike, v katerih se je prepoznala tudi zambijska vlada, večkrat aretiran. Svojo izpustitev, pa tudi trenutno varnost, ki jo zaradi mednarodnega izpostavljanja uživa, pripisuje prav Amnesty International.

»Kar smo se naučili, je, da moč prihaja od navadnih ljudi,« je Evan Mawarire povzel sporočilo, ki žari iz vseh njihovih izkušenj. Ali z besedami sodnika Mosenekeja: »Mislim, da se svet ne bo spremenil zaradi političnih demonov, ampak zaradi družbenih gibanj.« Sodnik Moseneke slabo stanje v Južni Afriki – o katastrofalnem stanju šolstva kot dediščini apartheida pišemo na strani 15 – pojasnjuje s prezgodnjo »demobilizacijo« ljudi. Z ukinitvijo apartheida je politični naboj v družbi popustil, mnogi so boj za enakost prehitro opustili in družba ostaja s slabim izobraževalnim sistemom in z neučinkovitimi institucijami.

Sporočila, ki smo jih udeleženci Globalne skupščine lahko odnesli s seboj, so mnogo več kot le prizori aktivistične scene južnoafriške regije. In so več kot le močni individualni glasovi, ki konkretizirajo stališča preko 76.000 anketirancev s celega sveta, ki so v preteklih mesecih podali svoja mnenja o tem, kaj in kako naj AI zastavi naše prihodnje strateške cilje. Dajejo nam vedeti, da je edini način za ohranitev demokratičnega ravnovesja v družbi neprestana aktivistična mobilizacija. Resda je pomen stalne angažiranosti bolj akuten v družbi, kjer zagovornikom človekovih pravic nista zagotovljeni niti prostost in varnost ali kjer skoraj polovica šol nima osnovnih sanitarij. Vendar je pomen aktivnega državljanstva enako relevanten za prav vsako družbo. Kot vsako kolektivno dejanje pa lahko deluje le, če se zanj zavestno odločimo kot posamezniki – in tudi to ostaja enako velik izziv za prav vsako družbo.

Nataša Posel,
direktorica Amnesty International Slovenije

* Globalna skupščina je redni letni sestanek predstavnic_kov vseh Amnesty po svetu; odločitve letošnjega srečanja je na strani 5 povzela predsednica AIS Sabina Živec.

Foto: Tanja Ristić

Pilato, zambijski hip hop glasbenik: »Vaše posredovanje ne spremeni diktatorjev v demokrate, ampak na kratek rok sofisticira njihov način zatiranja. Boj se tukaj ne konča. Posredovanje mora postati trajno, stalno.«

Slovensko Amnesty so na zasedanju Globalne skupščine zastopali direktorica Nataša Posel, predsednica Sabina Živec (v sredini) ter direktor za finance in zbiranje sredstev Mihael Bogataj.

Na zasedanju Globalne skupščine je naša delegacija naletela tudi na Nonhle Mbuthuma iz Južne Afrike, za katero smo tudi v Sloveniji pisali na Pišem za pravice 2018. Nonhle je na čelu boja svoje skupnosti proti rudarskemu podjetju, ki hoče pridobivati titan na zemlji njihovih prednikov (www.amnesty.si/nonhle). Za vsa pisma podporo se je toplo zahvalila in dodala: »To res pomeni veliko. Nadaljujte!« Na fotografiji z direktorico slovenske Amnesty Natašo Posel.

Na Dnevih medgeneracijskega sožitja v Ljubljani je na povabilo našega Mihaela peticijo Naj bo starost lepa podpisala tudi igralka Milena Zupančič.

Nasmejane udeležence prve Parade ponosa v Mariboru z našimi »kronami«.

Foto: Katja Zgozdnik

Info točka na Livadi na Poti ob žici.

**PODPORO STAREJŠI
DA LAHKO DOŠTO
ŠE NAPREJ ŽIVI
V SVOJIH
DOMOVH**

**DOVOLJ & U
BIVALNE KA
NPR. DO
ZA STAR**

**Prihod deklet, ki nudijo pomoč
na domu, mi kar osveži življenje.
Pozabim, koliko sem stara,
včasih mislim, da jih imam šele
osemdeset.**

Danica, upokojenka iz Ljubljane

Naj bo starost lepa!

Peticija: www.amnesty.si/naj-bo-starost-lepa
#potlobici

Tudi letos smo na trasi Poti ob žici izobesili misli, vezane na človekove pravice starejših.

GLOBALNA SKUPŠČINA 2019

Od 2. do 4. avgusta smo se v južnoafriškem Johannesburgu predstavniki organizacije s celega sveta srečali na drugem rednem sestanku Globalne skupščine Amnesty International. Ena od nalog Globalne skupščine je sprejemanje odločitev, ki bodo usmerjale naše delo v prihodnje, v okviru česar smo poleg sprememb notranjega akta o upravljanju organizacije potrdili tudi odločitev, da bomo usmerjeno zmanjševali ogljični odtis, ki ga ustvarjamo s svojim delom. Sprejeta je bila tudi odločitev, ki bo v prihodnje omogočala bolj jasno odzivanje v primerih vojaških zasedb, in odločitev o krepitvi raziskovalnega dela, ki ostaja eden od temeljev našega dela. Nekoliko smo spremenili tudi sistem, po katerem posamezne entitete vplačujemo svoj prispevek za delovanje svetovne organizacije. V imenu slovenske Amnesty je pri razpravah o tem sodeloval naš direktor za zbiranje sredstev in finance Mihael Bogataj, ki je uspešno predlagal dva amandmaja, zaradi katerih se bo zmanjšalo administrativno breme izvajanja sistema.

V treh dneh so se zvrstile tudi razprave in predstavitve glede aktualnih izzivov v organizaciji ter o tem, kako lahko zaradi njih postanemo boljši in močnejši. V svoji izjavi je predsedujoča sestanka Ann Burroughs napisala: »Ko delamo pravilno, smo nepremagljivi.« To je vsekakor potrebno v svetu, kjer trendi, kot so rast avtoritarizma, podnebne spremembe in neenakost resno ogrožajo človekove pravice, kot je v svojem nagovoru poudaril generalni sekretar organizacije Kumi Naidoo. To, skupaj s sporočilom afriških zagovornikov človekovih pravic o neprecenljivosti podpore Amnesty International v njihovem boju za človečnost, nas bo vsekakor vodilo pri oblikovanju naslednje mednarodne strategije, ki jo bo Globalna skupščina sprejela prihodnje leto. (S. Ž.)

LETOS DVE PARADI PONOSA

V juniju, paradnem mesecu, je v Ljubljani tradicionalno potekal festival Parada ponosa, letos pod sloganom Presežimo kulturo sovraštva! 12

festivalskih dni v organizaciji Društva Parada ponosa je ponudilo okoli 30 performativnih, političnih in izobraževalno-osveščevalnih dogodkov, ki so se sklenili s pohodom po ulicah Ljubljane. Konec junija smo se razveselili še prve Parade ponosa v Mariboru, ki jo je z motom »Ljubezen ne izbira, zakaj bi ti?« organiziral Mladinski kulturni center Maribor. Tudi njim smo poslali naše zdaj že dobro uveljavljene »krone« z napisom Ljubezen je človekova pravica; lepa hvala Katji Zgoznik, ki jih je tako široko razdelila!

ZAČELI PETICIJO NAJ BO STAROST LEPA

Na ljubljanski prireditvi Pot ob žici, na kateri smo sodelovali že sedmič, smo maja začeli zbiranje podpisov pod peticijo Naj bo starost lepa. Na štirih info točkah je v soboto 2561 ljudi s svojim podpisom slovenske oblasti pozvalo, naj vsem starejšim zagotovijo dostop do oskrbe in drugih storitev, ki jih potrebujejo za dostojno in samostojno življenje. Prav tako morajo starejšim omogočiti različne možnosti, med katerimi se bodo lahko sami odločali.

»Tema peticije se je ogromno ljudi dotaknila. V njej so prepoznali usode svojih staršev ali skrbi za svojo prihodnost. Gre za področje, kjer se mora vlada nemudoma lotiti dela, sprejeti ukrepi pa morajo temeljiti na človekovih pravicah,« je dejala Nataša Posel, direktorica Amnesty International Slovenije.

Dodatnih 800 podpisov smo zbrali še na majskih Dnevih medgeneracijskega sožitja v Ljubljani. Peticija je na voljo za podpis tudi na spletu (www.amnesty.si/naj-bo-starost-lepa). Skupno imamo trenutno okoli 4400 podpisov pod peticijo, kar pa bi radi še povečali: **k akciji ste vabljeni tudi vi na 23. strani te revije.**

SPREMEMBA V PISARNI

Po več kot desetih letih dela v slovenski Amnesty se je za nov poklicni izziv odločila vodja kampanj Jerneja Turin. Toplo se ji zahvaljujemo za skrbno delo pri odpravljanju kršitev človekovih pravic in ji želimo veliko uspeha še naprej.

DRUŽIMO SE TUDI DIGITALNO!

Tiskano Akcijo izdajamo trikrat letno, a to ne pomeni, da morate biti »žejni informacij«! Veseli bomo spremljanja naših družabnih medijev in prijave na e-glasilo ter obiska našega aktivističnega in donatorskega centra.

Instagram, Facebook, Twitter: Navzoči smo na vseh. Prosimo vas, da nas všečkate ali nam začnete slediti. Najhitreje nas boste našli, če boste obiskali www.amnesty.si, kjer najdete povezave nanje v zgornjem desnem kotu.

Elektronsko glasilo Emnesti: Tudi na tega se lahko prijavite na spletni strani, kjer so na voljo tudi povezave na pretekle številke (naložijo se pod obrazcem za prijavo): www.amnesty.si/emnesti. Glasilo pošiljamo na približno dva tedna, v njem izveste vse aktualnosti, zlasti pa je pomembno, da prejmete povabilo k podpisu aktualnih spletnih apelov in peticij.

Spletni aktivistični center: Na www.amnesty.si/pisem-za-pravice so objavljene aktualne peticije in apeli. Prosimo, podpisujte jih in jih čim širše delite. Jamčimo vam, da vsak glas šteje!

Spletni donatorski center: Že ptički na vejah čivkajo o tem, kako v Amnesty zagotavljamo svojo nepristranskost in neodvisnost: z neodvisnim financiranjem našega raziskovalnega in kampanjskega dela, kar v veliki meri omogočajo naši cenjeni člani, donatorke ...

Na www.amnesty.si/donacije.html najdete vse informacije o tem, kako donirati (od dohodnine do mesečnih donacij), pa tudi možnost takojšnjega spletnega doniranja.

Topla hvala za nazaj in vnaprej in zdaj!

ZA VEČ NOVIC POJDI NA
www.amnesty.si

STRATEŠKA LITIGACIJA BOJ ZA ČLOVEKOVE PRAVICE NA SODIŠČIH

STRATEŠKO LITIGACIJO BI PO DOMAČE OPISALI KOT PRAVDANJE NA ENEM ALI DVEH PRIMERIH – SODNA ODLOČITEV PA POTEM VELJA ZA VSE PODOBNE PRIMERE. STRATEŠKO: PAČ NE PODREŠ HIŠE, ČE JE DOVOLJ PODRETI ENO STENO. TAKO PRAVDANJE JE MOČNO ORODJE DELA ZA VSE ORGANIZACIJE, VKLJUČNO Z AMNESTY. NJEN NAJBOLJŠI DEL JE, DA DAJE KONKRETNE REZULTATE TAKO NA LOKALNI KOT GLOBALNI RAVNI.

Namesto stotin konkretnih primerov se tako nekdo (denimo Amnesty) ukvarja le z enim, posredno pa pomaga vsem. »Finofajn«, kajne?

Razmislek pokaže tudi, da je učinke strateškega pravedanja mogoče videti tudi, če posredovanje preko sodišča ni uspešno. Zakaj? Ker smo tudi v tem primeru dobili odgovor v konkretnem primeru.

V Akciji sem v preteklih številkah že večkrat pisal o rabi sodišč za naše delo, lani pa ste lahko prebrali tudi moj pogovor z odvetnikom Črtom Zavašnikom, ki je z nami sodeloval na področju sodnega uveljavljanja pravic romske manjšine (objavljen v Akciji 2/2018 z avgusta lani, katere pdf je na spletu: www.amnesty.si/akcija). Oba imava izkušnje s sodnimi postopki, s katerimi smo in še vedno skušamo spremeniti odnos oblasti glede nekaterih perečih tem z vidika človekovih pravic.

KOGA BRIGA ZMAGA NA SODIŠČU, ČE NA KONCU NIMA POSLEDIC ZA ŽIVLJENJE LJUDI?

Na globalni ravni Amnesty za koordinirano delo na tem področju skrbi poseben oddelek. Vse predlagane sodne poti uveljavljanja neke človekove pravice gredo preko tega oddelka, ki pregleda vsebino in odobri ali zavrne neko intervencijo. Če se intervencija odobri, to pomeni, da lahko Amnesty uradno vloži tožbo, zastopa, plača odvetniško zastopanje ali drugače ukrepa.

Glede na to, da je Amnesty globalna organizacija, je možen obseg tovrstnih intervencij izjemno velik. Zadeve se sprostajo na prvostopnih sodiščih, vlagajo se pritožbe, po potrebi pa na koncu o zadevi odločajo najvišja sodišča v državi ali regiji (v Evropi npr. Evropsko sodišče za človekove pravice).

IŠČEMO ODLOČITVE NAJVIŠJIH SODIŠČ

Najbolj nas zanimajo sodbe najvišjih sodišč, ki ustvarjajo želene učinke znotraj celotne države. Če, denimo, Ustavno sodišče Republike Slovenije razsodi v enem primeru, da rušenje edinega doma brez možnosti sodne intervencije posamezniku posega v človekovo pravico do doma (zasebnosti, družinskega življenja; več o tem konkretnem primeru pišem v nadaljevanju), tega inšpekcijske službe in nižja sodišča enostavno ne morejo prezreti. Če tako odločitev sprejme inšpektor v konkretni zadevi, pa se ustvari le upravna

PRIMER TSEBE

Po obtožbi umora sta dva državljana Bocvane zbežala iz te države v Južno Afriko, kjer so ju prijeli. Bocvana je zahtevala izročitev, a ker gre za državo, ki je tedaj pogosto izvajala smrtno kazen, sta se izročitvi obtožena uprla vse do Ustavnega sodišča Južne Afrike. Amnesty International se je uradno vključila v postopek in podala stališče, da je mednarodno pravo prišlo do take točke razvoja, da prepoveduje smrtno kazen. Če neka država smrtno kazen še izvaja, je po našem mnenju to zadosten razlog, da se izročitev zavrne. Smrtna kazen je namreč nečloveška, nepovratna in nas vse ponižuje. Ker bocvanske oblasti niso želele zagotoviti, da se smrtna kazen v tem primeru ne bo uporabila, je južnoafriško ustavno sodišče zavrnilo izročitev in s tem dodalo še en kamenček k prepovedi smrtne kazni.

Foto: Jon Cornejo

V Amnesty Združeno kraljestvo se na različne načine bori proti prodaji orožja Savdski Arabiji, o pomembni sodni zmagi glede tega pišemo tudi v prispevku. Marca letos so zaznamovali četrto obletnico konflikta v Jemnu tako, da so okoli parlamenta peljali pomanjšano repliko vojaškega letala z izstrelki (Eurofighter Typhoon), orožja, ki ga za zračne napade v Jemnu uporablja Savdska Arabija in ga je Združeno kraljestvo še vedno prodajalo, ne glede na kršitve mednarodnega humanitarnega prava in napadov na civiliste.

praksa, ki se je niso dolžni držati niti drugi inšpektorji. Zato se usmerjamo prav v najvišja sodišča. Če zmagamo na Evropskem sodišču za človekove pravice (kjer imamo primer dostopa do vode dveh romskih družin iz Ribnice in Škocjana), sodbe veljajo za celotno Evropo (oziroma območje Sveta Evrope).

PET VIDIKOV USPEŠNEGA DELA

Kot prvo naj izpostavim, da je strateško pravdanie najbolj uspešno, ko se **kombinira z ostalimi načini dela** (raziskave, kampanje, zagovorništvo, medijsko delo ...). Zadeva je logična: zmagas na sodišču, nato pa mora javnost preko medijskega dela za to izvedeti, zmago je treba izkoristiti za pritisk na oblasti ... Po drugi strani so izsledki naših raziskav in naše verodostojne informacije viri pri odločanju.

Drugi vidik uspešnega strateškega pravdanja je, da **izkorišča vsebinsko znanje**, ki ga Amnesty vsekakor ima. Znanje se ne izkorišča za nepotrebno besedičenje in pisanje še enega dokumenta več, pač pa za konkretno rešitev oz. konkretno zaščito človekovih pravic. Če nekaj res znaš (in človekove pravice »znamo«), potem lahko s tem znanjem tudi zmagas na sodišču.

Naslednji vidik predstavlja izjemno pomembno **ustrezno sodelovanje s partnerskimi organizacijami**. Morda imamo v Amnesty znanje, organizirano mrežo in več sredstev, a partnerske organizacije imajo pogosto stike z ljudmi, katerih primere bi lahko izpostavili na sodni ravni, pa tega one same iz različnih razlogov ne zmorejo. Prednosti takega povezovanja se namnožijo.

Ne gre pozabiti, da je za uspeh **ključno sodelovanje imetnikov pravic in/ali skupnosti**. Če gremo na sodišče, moramo (oziroma mora naš pravni tim) spoštovati interese ljudi, ki jih zastopamo. Če na sodišče nočejo, je treba spoštovati tudi to.

Foto: Pixabay

Naslovnica: Pri strateški litigaciji se obračamo na pravico v pričakovanju, da bo razsodila v skladu s svojo tradicionalno upodobitvijo: zavezane oči, meč in tehtnica ponazarjajo nepristranskost, uresničljivost sodb in neodvisno »tehtanje« argumentov.

In zadnji vidik – **kako se bo uresničevalo sodne odločbe?** Se bodo posodobile ustrezne politike? Koga briga zmaga na sodišču, če na koncu nima posledic za življenje ljudi?

SODIŠČE V ZDRUŽENEM KRALJESTVU: PRODAJA OROŽJA V SAVDSKO ARABIJO NEZAKONITA

Vse opisano lahko najlepše ponazorimo na konkretnem primeru. Sodišče v Združenem kraljestvu Velike Britanije in Severne Irske je junija 2019 razsodilo, da je prodaja vojaške opreme Savdski Arabiji nezakonita. A taka odločitev ni kar padla iz neba. Združeno kraljestvo je prodajalo vojaško opremo, Savdska Arabija pa ga najverjetneje uporablja v vojni v Jemnu, in sicer tako, da pri tem krši mednarodno humanitarno pravo. Amnesty se je uradno pridružila pravnemu postopku, ki ga je zoper vlado Združenega kraljestva sprožila Kampanja proti trgovini z orožjem (*Campaign Against the Arms Trade*), naše raziskave pa so bile pomemben vir za sodišče, ki je o tem presojalo. V postopku smo izpostavljali, da so države po **Mednarodni pogodbi o nadzoru trgovine z orožjem** (k sprejetju te pogodbe smo pomembno prispevali v Amnesty!) dolžne presoditi, ali bi prodaja orožja v določeno državo lahko pomenila, da se bo z njimi kršilo človekove pravice. V tem primeru se ne sme izdati licenc za izvoz.

Morda vam sicer to zveni nenavadno, zdi se nekako zdrava pamet, da se orožje ne uporablja ravno za »pametne« namene, a dejstvo je, da vojne niso pravno prepovedane, lahko se ciljajo vojaške tarče, nikakor pa se ne sme napadati (bombardiranje, streljanje) civilnega prebivalstva, bolnišnic, šol itd. V praksi pa se žal to pogosto dogaja ... Združeno kraljestvo je brezbrizno ignoriralo dosedanje informacije, ki kažejo, da se je v primeru Savdske Arabije dogajalo prav to: vir teh informacij pa so tudi poročila Amnesty. Sodišče je zelo lucidno v sodbi tudi zapisalo, da pretekle kršitve razumno kažejo, da se bodo te nadaljevale tudi v prihodnosti – in posledično prepovedalo prodajo orožja.

To je konkretni učinek, ki ga lahko ima en sam postopek na sodišču. Višje in pomembnejše, kot je sodišče, večji je ta učinek.

KAKO TO DELA AMNESTY SLOVENIJE?

V preteklosti smo neprecenljive izkušnje pridobivali kot partner projekta Mirovnega inštituta glede izbrisanih, v katerem smo sodelovali tudi v postopku strateške litigacije. V tem primeru je italijanski odvetnik Andrea Sacucci dosegel več prelomnih odločitev Evropskega sodišča za človekove pravice, da je Slovenija izbrisanim kršila človekove pravice (v letih 2010, 2012 in 2014). Ti dogodki so sledili več odločitvam Ustavnega sodišča (v letih 1999 in 2002) in so jasno pokazali, da strateško pravdanje prinaša konkretne spremembe, saj se je po vsaki sodni odločitvi pričel postopek spreminjanja zakonodaje.

Izkušnje smo nato s pridom uporabili pri delu za človekove pravice romske manjšine. V 2014 smo preko odvetnice Nine Zidar Klemenčič sprožili sodni postopek pred Evropskim sodiščem za človekove pravice glede pravic do pitne vode ter zasebnega in družinskega življenja v neformalnih romskih naseljih za dve družini iz Ribnice in Škocjana. Primer se še obravnava, je pa prvi in vodilni primer na evropski ravni glede človekove pravice do vode (ne le za romsko manjšino). Verjemite, da politični ravni ni vseeno, kaj bo odločilo sodišče ...

Pravno smo se borili tudi proti rušenju edinih domov romskih družin v nelegalnih naseljih; v upravnih in sodnih postopkih smo vodili osem postopkov, kjer so inšpektorji hoteli »meni nič, tebi nič« kar podreti dolga leta tolerirane črne gradnje, ne da bi se kdo vprašal, kaj bo z ljudmi. Četudi gre za črne gradnje, v naši državi enostavno ne moremo človeka prepustiti življenju pod šotorom – zadeve je treba reševati dolgoročno in tudi z upoštevanjem (pretekle) marginalizacije in diskriminacije romske manjšine.

V enem od primerov smo postopek privedli do ustavnega sodišča, ki je oktobra 2017 odločilo, da je zakonodaja neustavna, ker ne omogoča sodne presoje nad upravičenostjo

PRIMER GENERALA PINOCHETA

Nekdanji čilenski diktator, general Pinochet, je bil leta 1988 aretiran v Londonu. Španija je zahtevala izročitev, da bi mu tam sodili zaradi njegove vloge v izginotjih in mučenju številnih ljudi med vojaško diktaturo v Čilu. Pinochet se je boril proti izročitvi, češ da naj bi bil kot nekdanji vodja države izvzet od pregona na podlagi mednarodnopravne imunitete. Amnesty se je skupaj s številnimi drugimi organizacijami aktivno vpletla v postopke in zatrjevala, da za najhujše zločine proti človečnosti in vojna hudodelstva ne more biti imunitete vodij držav. Primer se je končal uspešno, saj je Lordska zbornica (najvišje sodišče v Združenem kraljestvu Velike Britanije in Severne Irske) odločila, da imunitete za kršitve mednarodnega prava ne more biti in da je izročitev Španiji mogoča. Sicer generala zaradi slabega zdravja niso izročili, je pa primer bistveno pripomogel pri razjasnitvi obsega imunitete vodij držav, pa tudi univerzalne jurisdikcije. Kasneje se je ta vsebina »prelila« tudi v konvencijsko pravo (recimo statut Mednarodnega kazenskega sodišča) in uporabila v številnih primerih (npr. proti Slobodanu Miloševiću).

Foto: Arne Hodalič

Nestrpno čakamo na odločitev Evropskega sodišča za človekove pravice glede pravic do pitne vode ter zasebnega in družinskega življenja v neformalnih romskih naseljih za dve družini iz Ribnice in Škocjana. Številni Romi, ki nimajo vode v gospodinjstvu ali celo ne v naseljih, si jo morajo pridobivati iz javnih virov (pokopališča, potoki itd.). Na fotografiji prizor iz Dobruške vasi v Škocjanu septembra 2010.

rušenja črnih gradenj, ki so nekomu edini dom. Mi smo sicer izhajali iz specifičnega položaja romske manjšine, a ustavno sodišče je gledalo širše in primer razrešilo z vidika celotnega prebivalstva. To je bila resnično velika zmaga za nekaj, kar smo sprožili tudi iz določenega obupa nad nezainteresiranostjo občin, centrov za socialno delo in inšpekcijskih služb. Prav v času pisanja tega prispevka poleti 2019 vlada pripravlja spremembe zakonodaje za uresničevanje te odločitve.

Na Višjem sodišču smo preko odvetnika Črta Zavašnika v Ljubljani obranili vsa nelegalna romska naselja pred kazenskimi postopki. Zmagali smo v enem primeru, odločitev velja samo za obstoječa nelegalna romska naselja. Več o tem si preberite v že omenjenem pogovoru s Črtom v lanski avgustovski Akciji.

Seveda življenje ni le zmaga. Michael Jordan dobro ve, kako je zgrešiti zadnji koš za zmago – naše prizadevanje, da bi zagotovili dostop do elektrike v nelegalnih romskih naseljih je bil na Višjem sodišču v Ljubljani neuspešen. Električna šele počasi vstopa v sfero človekovih pravic ... Prav tako nam na ustavnem sodišču ni uspelo izpodbiti prostorskih načrtov občine Krško, ki sploh ne upoštevajo nelegalnih romskih naselij v tej občini (je pa sodišče vendar zapisalo, da je pred rušenjem objektov treba stanje razrešiti na ravni konkretnih postopkov). V tem istem postopku nam tudi ni uspelo izpodbiti po našem mnenju neustavnega Zakona o romski skupnosti v RS, saj o temu ustavno sodišče sploh ni želelo odločati. Menimo, da je bila to velika zamujena priložnost, a zoper to enostavno ni pritožbe, je pa vmes politika sama sprožila tri neuspešne poskuse spremembe tega zakona.

Prav tako neuspešno smo na Evropskem sodišču za človekove pravice izpostavili tudi doslej skrit izziv pravice do lastnine oziroma stanovanja izbranih, ki zaradi izbrisa in drugih zakonskih omejitev niso mogli olastniti svojih stanovanj po »Jazbinškovem« zakon. Žal je ustavno sodišče odločilo, da to ni dovolj pomembno pravno vprašanje, pa tudi ESČP je odločilo, da primer ni sprejemljiv. Če drugega ne, smo tako vsaj dobili odgovor, kar pa tudi nekaj pomeni, saj se lahko to poglavje vsaj zapre in se živi naprej.

Tako se je počutil tudi Michael Jordan, ne glede na to, ali je zadel zadnji koš ali ne. Drug dan se je zbudil in trdo delal naprej, kot mi, vsak dan za boljši jutri. Če ne poskusiš, pač ne moreš vedeti.

Blaž Kovač, vodja projektov.

BOJ PROTI TERORIZMU – PRISILNA IZGINOTJA CIE

Ameriška obveščevalna agencija CIA je v okviru boja proti terorizmu v več državah v Evropi vodila svoje postopke prijetja osumljencev terorizma (protipravne ugrabitve, prisilna izginotja), ponekod pa tudi svoje tajne centre. Na koncu so te ljudi prepeljali v Guantanamo, brez obtožbe in brez obsodbe. V konkretnih postopkih pred Evropskim sodiščem za človekove pravice (ESČP) se je izpostavila vloga Makedonije, Litve, Romunije in Poljske, ki so pri tem sodelovale. Amnesty je pred ESČP nastopala kot stranski intervenient v postopku in zatrjevala, da so evropske države osumljencem za terorizem kršile več pravic s tem, ko so nekritično pristale na sodelovanje v programih prijetja in izginotij osumljencev za terorizem. ESČP je na koncu ugotovilo več kršitev človekovih pravic, ostaja pa grenak priokus – brez dvoma so ameriške oblasti kršile človekove pravice tudi znotraj EU –, a te sodbe ni mogoče implementirati. Podobni postopki pred ameriški sodišči niso bili uspešni. Guantanamo še vedno stoji in tudi deluje. Zmaga v tem primeru je sicer ogromna in realna, hkrati pa nerealna, saj v konkretnem primeru ni imela učinkov, ki bi si jih želeli ...

PODNEBNE SPREMEMBE POSLEDICE TRPIMO IN BOMO ŠE MI SAMI

**ZDI SE, DA JE TRENUTNO TEŽKO NE VEDETI, DA SMO SREDI
PODNEBNE KRIZE. TEŽKO PA JE TUDI RAZUMETI, ZAKAJ NAS
TA KRIZA TAKO MALO »SEKIRA«?**

Ko je nekaj opredeljeno za krizo, nas običajno skrbi. Razmišljamo, kaj storiti. Sprejmemo potrebne ukrepe. Včasih to »pospremimo« še z nervoznim vznemirjanjem, tudi če slednje ne prispeva k ničemer. Ne rečem, da številne ljudi ne skrbijo posledice podnebnih sprememb – zlasti mladi so zadnje čase aktivni pod prodornim vodstvom švedske najstnice Grete Thunberg in njenega gibanja Petki za prihodnost, a kot se je posrečeno izrazil naš generalni sekretar Kumi Naidoo, je večina naših ukrepov na ravni »preurejanja ležalnikov na Titaniku«.

Treba pa je narediti še veliko več, tudi v Sloveniji. Ko smo že ravno pri naši državi: v Amnesty smo se poleg številnih drugih organizacij in množice ljudi pridružili pobudi Pravno-informacijskega centra nevladnih organizacij, Umanotere, društva Focus in Greenpeace Slovenije, naj slovenska vlada »podnebne spremembe pripozna kot nacionalno krizo ter jih začne prioritarno in sistemsko obravnavati«. Neznansko pomembno je, da ta poziv množično podpišete! Najdete ga tukaj: podnebnakriza.si.

OD PRAVICE DO ŽIVLJENJA DO VODE IN SANITARIJ

Katastrofalne posledice podnebnih sprememb so že tu, ljudje zaradi njih že umirajo in brez ukrepanja se bodo ti negativni pojavi še povečevali. Prostora tukaj ne bom namenjala pojasnjevanju tega, kako je človek povzročil podnebno segrevanje in s tem te spremembe. Odgovore na poglobljena vprašanja v zvezi s tem najdete med drugim tudi pri nas na spletu: www.amnesty.si/podnebne-spremembe. Namesto tega se bom posvetila povezavam med podnebnimi spremembami in človekovimi pravicami.

Podnebne spremembe **ogrožajo življenja ljudi**, najbolj očitno se to vidi pri ekstremnih vremenskih dogodkih, kot so neurja, poplave in požari. Tajfun Yolanda na Filipinih je leta 2013 ubil skoraj 10.000 ljudi. Poletni vročinski val v Evropi leta 2003 je povzročil smrt 35.000 ljudi. Življenja pa so ogrožena tudi na manj vidne načine: Svetovna zdravstvena organizacija napoveduje, da bodo podnebne spremembe med letom 2030 in 2050 letno povzročile 250.000 smrtnih žrtev zaradi malarije, podhranjenosti, driske in toplotnega stresa.

Glede **pravice do zdravja** velja izpostaviti večje tveganje za poškodbe, bolezni in smrt zaradi vročinskih rekordov in velikih požarov. Zaradi zmanjšane proizvodnje hrane v revnih regijah se bo povečalo tveganje podhranjenosti. Večja pa bo tudi nevarnost bolezni, ki se prenašajo s hrano in vodo.

Tudi **vpliv na pravico do bivališča** lahko že spremljamo. Ekstremni vremenski dogodki (hude poplave, požari) že uničujejo domove ljudi, zaradi česar so se prisiljeni odseliti. Suša, erozija in poplave lahko sčasoma spremenijo okolje, da ni več primerno za življenje; dvigovanje morske gladine pa ogroža domove milijonov ljudi na nizko ležečih območjih sveta.

POMEMBNA OBVESTILA!

- * Na podnebnakriza.si podpišite in delite peticijo slovenski vladi.
- * Spremljajte Greto Thunberg (@GretaThunberg) na Twitterju in Mlade za podnebno pravičnost na Instagramu (@solski.strajk) in Facebooku (@mladizapodnebnopravicnost).
- * Preberite več na naši spletni strani: www.amnesty.si/podnebne-spremembe (pod uvodnim delom se »nalagajo« novice na to temo).
- * Spremljajte nas za več informacij, kako sodelovati na globalnem akcijskem tednu, ki bo od 20. do 27. septembra 2019.

V Amnesty smo letos naziv »ambasadorji vesti« namenili podnebni aktivistki Greti Thunberg in gibanju šolske mladine Petki za prihodnost. S tem nazivom izrazimo najvišjo čast ljudem, ki so se edinstveno izkazali z vodenjem in pogumom pri zavzemanju za človekove pravice. Več: www.amnesty.si/ambasador-vesti-2019. Na fotografiji generalni sekretar Amnesty Kumi Naidoo in Greta.

Kombinacija dejavnikov, kot so taljenje snega in ledu, zmanjšana količina padavin, višje temperature in dviganje morske gladine, vplivajo na **kakovost in količino vodnih virov**. Že več kot milijarda ljudi nima dostopa do čiste vode, podnebne spremembe pa bodo to še poslabšale. Cikloni in poplave **vplivajo na infrastrukturo dobave vode in sanitarij**, onesnažujejo vodo in tako prispevajo k širjenju bolezni.

PODNEBNI APARHEID?

Posebni poročevalec Združenih narodov za ekstremno revščino in človekove pravice Philip Alston junija letos ni izbiral besed. Svetu je sporočil, da je v vedno večji nevarnosti »podnebne apartheida«, v katerem bodo bogati lahko plačali, da uidejo vročini, lakoti in konfliktom, ki jih povzroča vedno večja podnebna kriza, medtem ko bodo ostali trpeli. Meni, da niso ogrožene le pravice, predstavljene v prejšnjem delu, ampak tudi demokracija in vladavina prava. Kot so zapisali pri ZN, slovesni govori vladnih predstavnikov ne vodijo do otipljivih ukrepov. »Države so šle mimo vseh znanstvenih opozoril in mejnikov; kar se je nekdanje zdelo kot katastrofalna otoplitev, se zdaj dojema kot najboljši možen scenarij,« je bil kritičen Alston. »Celo danes vse preveč vlad dela kratkoročne korake v napačno smer.«

NE INVESTIRATI V INDUSTRIJO FOSILNIH GORIV

Tudi v Amnesty smo se odločili sprejeti še dodatne ukrepe na tem področju. Za zmanjšanje našega okoljskega vpliva si bomo prizadevali za ogljično nevtralnost do leta 2035, potovanja z letali bomo zmanjšali za tretjino in še povečali število virtualnih mednarodnih sestankov. Kot organizacija smo se na globalni in lokalni ravni zavezali, da bomo nehali investirati v industrijo fosilnih goriv. S tem smo se pridružili globalnemu pozivu, sproženemu leta 2011, na katerega se je odzvalo že 1100 investorjev (zavarovalnice, verske skupine, univerze ...), ki so se zavezali prodati svoje investicije v vrednosti 9,94 bilijona ameriških dolarjev. Gibanje »odrekanja investicij« (*divestment movement*) je postalo mogočna sila, ki lahko pokaže svetu, da lahko vsak od nas izbere investicijo v rešitve za podnebno krizo.

Mwikali Muthiani, predsednica Mednarodnega odbora Amnesty International (to je telo prostovoljcev, ki na mednarodni ravni bdi nad delovanjem organizacije), je ob tem dejala: »Vse preveč finančnih institucij obravnava industrijo fosilnih goriv kot sprejemljivo investicijo. Čas je, da se vprašamo, ali bi morali to pravzaprav dojemati kot smrtonosno igro na srečo, ki ogroža prihodnost nas vseh.«

Da rečejo »bobu bob«, so se maja letos odločili tudi pri britanskem časopisu Guardian. V svoj stilski priročnik so vključili izraze, ki bolj natančno opisujejo krizo, s katero se sooča svet. Namesto podnebnih sprememb bodo raje pisali o podnebni krizi ali zlomu. Kot je pojasnila odgovorna urednica Katharine Viner, želijo biti znanstveno natančni, hkrati pa jasno komunicirati. Podnebne spremembe, je dejala, zvenijo precej pasivno in milo, v resnici pa znanost govori o katastrofi za človeštvo.

Prosim, če se še niste, se aktivirajte tudi vi: takoj zdaj lahko podpišete peticijo na **podnebnakriza.si**.

Metka Naglič

»PRAVITE, DA BOLJ
KOT VSE LJUBITE
SVOJE OTROKE,
PA VENDAR
JIM KRADETE
PRIHODNOST
PRED NJIHOVIMI
OČMI.«

Greta Thunberg

ŠOLA ČLOVEKOVIH PRAVIC Z VAMI TUDI V NOVEM ŠOLSKEM LETU

NAŠA ŠOLA ČLOVEKOVIH PRAVIC IMA VEDNO PREGOVORNO »DELOVNE« POČITNICE.

In tudi letošnje poletje ni bilo nič drugače: pregledali smo naše vsebine ter jih ponekod posodobili in jim dodali nove. Vsekakor tudi v prihajajočem šolskem letu nadaljujemo s preverjenim in kakovostnim programom učenja človekovih pravic.

ZAKLJUČNE AKCIJE SKUPIN MLADIH

Preden napovemo, kaj nas čaka, želimo izpostaviti še nekaj vsebin iz preteklega šolskega leta, o katerih v Akciji še nismo utegnili poročati. Najprej dajmo prostor našim mladinskim skupinam. Približno 20 mladih je junija organiziralo serijo dogodkov na svojih šolah in/ali v lokalnem okolju. To je bil vrhunec celoletnega dela z mladimi, ki smo ga na različnih šolah izvajali v okviru mednarodnega projekta Start the Change.

Mladinska skupina na Srednji šoli za oblikovanje Maribor je v Domu Danice Vogrinec Maribor pripravila pogovor o različnih trajnostnih praksah in varovanju okolja. Tudi **na Srednji šoli in dijaškem domu Vena Piloni v Ajdovščini** so mladi z organizacijo »zero-waste« Špila za okolje pozornost posvetili okoljskim spremembam in njihovem vplivu na človekove pravice. Skupina mladih na **Gimnaziji, elektro in pomorski šoli Piran** je na temo varovanja okolja izvedla serijo delavnic na svoji in drugih šolah v Piranu. Delavnice so pripravili tudi člani skupine na **ljubljski Gimnaziji Vič**, ki pa so se posvetili drugi, prav tako zelo pomembni temi, in sicer nevarnosti sovražnega govora.

POPULARNE 3D DELAVNICE

Pred letom dni smo v našo ponudbo brezplačnih delavnic vključili delavnice 3D, nad katerimi so po pričakovanjih mladi navdušeni. Kot nam je zaupala sodelavka Urška Česnik, ki mlade nauči njihove uporabe, pa si jih z veseljem nadenejo tudi učitelji in učiteljice. S pomočjo 3D očal lahko mladi odpotujejo na otok Lezbos, kamor prihajajo gumijasti čolni z begunci, si ogledajo pot deklice iz Kenije, ki mora vsako jutro pred poukom dve uri hoditi, da družini prinese nekaj pitne vode, ali pa za nekaj minut izkusijo, kako je biti po krivem zaprt v ruskem zaporu.

Razprava o kršitvah človekovih pravic dobi povsem novo dimenzijo, če imajo mladi takšno virtualno izkušnjo. Kot je v odzivu povedal eden od mladih udeležencev: »Všeč mi je bil ogled primerov v realnem svetu. Spoznal sem veliko novih človekovih pravic.«

NOČ KNJIGE 2019 S POGUMNIMI PUNCAMI

Na dogodku Noč knjige sodelujemo že od začetka, letos smo šolam predlagali v branje Pogumne punce avtorice Nike Kovač in kot vedno pripravili tudi pedagoška gradiva in predloge za obravnavo knjige z mladimi. Z nami je sodelovalo 37 šol in pedagoških ustanov, kjer so mladi brali (na OŠ Toneta Čufarja Jesenice se jim je pridružila tudi psička Tačka!), razpravljali o prebranem, pripravili razstave, prespali v šoli ter celo pekli palačinke. Fotografije in utripe s šol najdete na sola.amnesty.si/noc-knjige.

Foto: AIS

V Domu Danice Vogrinec Maribor so mlade aktivistke s pomočjo zemljevida pokazale, koliko plastičnih odpadkov pridelamo na različnih kontinentih. Zemljevid nam je prijazno posodila ekipa Humanitasa.

BREZPLAČNI PRIROČNIK O GLOBALNIH CILJIH IN MIGRACIJAH

Lani smo v okviru projekta Start the Change tudi s pomočjo pedagoških delavcev in njihovega pilotiranja vsebin pripravljali priročnik, namenjen opolnomočenju mladih glede ciljev trajnostnega razvoja in migracij. Brezplačno verzijo končnega priročnika si lahko prenesete s spletne strani Šole človekovih pravic (sola.amnesty.si/prirocniki.html). Če za svoje delo z mladimi potrebujete natisnjen izvod, pa nam pišite (sola@amnesty.si).

CSO-IA/2017/388-169:
Projekt sofinancira
Evropska komisija.

V ŠOLSKEM LETU 2019/20 VSEBINSKO DVE NOVI DELAVNICI

Ob omenjeni »Človekove pravice v 3D svetu« so v naši ponudbi brezplačnih delavnic še štiri druge delavnice, in sicer: »Skupaj razbijmo predsodke«, »Zakaj so ljudje revni?« ter dve novosti »Pravice skozi zgodovino« ter »Človekove pravice in podnebne spremembe«. Več o njih najdete na sola.amnesty.si pod razdelkom Delavnice, kjer so objavljeni tudi raznoliki predlogi aktivnosti za samostojno delo v razredu.

ŽE IZBIRAMO, ZA KOGA BOMO PISALI NA MARATONU PISANJA APELOV

Tudi letos bomo šole povabili k sodelovanju na maratonu pisanja apelov Pišem za pravice, ki tradicionalno poteka jeseni in pozimi. Vsako leto je zraven več slovenskih osnovnih in srednjih šol, ki pišejo v podporo žrtvam kršitev človekovih pravic in organizirajo raznolike dogodke. Na Pišem za pravice 2018 so na 61 slovenskih šolah in dveh dijaških domovih skupno zbrali skoraj 10.000 apelov, podpisov pod peticije in solidarnostnih sporočil. Lani smo se na tem dogodku, ki poteka po vsem svetu, zavzemali za preganjane zagovornice človekovih pravic. Več informacij o letošnjem Pišem za pravice bo vključenih v prihodnjo številko revije, tokrat pa le namig, da se bomo posvetili mladim, ki se borijo za svoje pravice in pravice svojih skupnosti. Med njimi je denimo mlada Yasaman Aryani, ki so jo v Iranu aretirali, ker se bori proti obveznemu nošenju naglavne rute v javnosti. Vabljeni k sodelovanju!

Delate z mladimi? **Naročite se na prejemanje našega novičnika**, s katerim vam bomo redno pošiljali brezplačna gradiva za poučevanje mladih o človekovih pravicah, vas vabili na brezplačna usposabljanja in k akcijam ter vas preprosto informirali o novostih. Prijavite se tu: sola.amnesty.si/mesecnik-sole-clovekovih-pravic.html.

KONVENCIJA O OTROKOVIH PRAVICAH

30 LET TEGA POMEMBNEGA DOKUMENTA

OTROCI IMAJO SVOJE PRAVICE IN SO UPRAVIČENI DO POSEBNE ZAŠČITE. ŽE PRED 30 LETI SO ZDRUŽENI NARODI SPREJELI POSEBEN DOKUMENT, KI NA MEDNARODNI RAVNI OPREDELJUJE NJIHOVE PRAVICE.

Gre za Konvencijo o otrokovih pravicah, ki jo je Generalna skupščina Združenih narodov sprejela 20. novembra 1989. Ta konvencija je pomenila pomemben mejnik. Države sveta so v njej opredelile človekove pravice otrok, hkrati pa izpostavile, da so otroci posebej ranljiva skupina, ki jo je treba zaščititi. Konvencija opredeljuje otroka kot človeško bitje, mlajše od 18 let, njeno glavno vodilo pa so otrokove koristi.

Pomembno je, da je ta mednarodni dokument pravno zavezujoč. To pomeni, da so države, ki postanejo njegove pogodbenice, njegove določbe obvezane izpolnjevati. O tem, kako jih izpolnjujejo, morajo obveščati Odbor za otrokove pravice pri ZN, ki na podlagi poročil držav izda priporočila.

Konvencija o otrokovih pravicah vključuje državljanske, kulturne, ekonomske, politične in socialne pravice. Države so dolžne otroke zaščititi pred vsemi oblikami fizičnega in psihičnega nasilja, žalitev ali zlorab, zanemarjanja, krutega ravnanja ali izkoriščanja. Otroci imajo pravico svobodno izražati svoje mnenje, do življenjskega standarda, potrebnega za fizični, intelektualni, moralni in socialni razvoj, do izobrazbe, počitka in prostega časa, do zadostne količine hrane in pitne vode ter kakovostnega zdravstva – če omenimo le nekaj pravic.

ALI SE TOREJ PRAVICE OTROK V SVETU NE KRŠIJO?

Kot veste, žal na to ne moremo odgovoriti pritrdilno ... Otroci po vsem svetu trpijo hude kršitve človekovih pravic. So med številnimi žrtvami oboroženih spopadov, v katerih pogosto izgubijo svoje življenje ali svoje družine. 240 milijonov otrok živi v državah, ki so prizadeta zaradi konfliktov.

Številni so nasilno rekrutirani v vojsko, kar pomeni krut in takojšen konec njihovega otroštva. Če je bilo leta 2012 v 12 državah sveta rekrutiranih okoli 3000 otrok, se je število leta 2017 več kot podvojilo (na 8000 otrok). Organizacija Child Soldiers International je v tem obdobju potrdila skoraj 30.000 primerov otrok vojakov. To je težko ugotavljati in verjetno so številke še višje ... Povečuje se tudi izkoriščanje deklet: leta 2016 je organizacija našla 216 rekrutiranih, leto kasneje že 893.

Tako kot odrasli so tudi otroci prisiljeni v beg pred vojnami, pri čemer so v nevarnosti utopitve v nevarnih gumijastih čolnih, da jih nekatere države pridržijo in/ali da jih okolje, kamor pridejo, ne sprejme. Nekateri ostanejo brez odraslega spremstva, prepuščeni sami sebi ...

Po podatkih Mednarodne organizacije dela je v svetu 152 milijonov otrok žrtev otroškega dela; skoraj polovica, to je 73 milijonov, jih dela v nevarnih razmerah.

Dekleta so žrtve obrezovanja spolnih organov, ki se največkrat izvede do 15 leta starosti. Danes živi v svetu 200 milijonov žensk in deklet, ki so bile tako spolno pohabljenе (podatki Svetovne zdravstvene organizacije). Dekleta so še vedno pogostejše diskriminirana zaradi svojega spola.

Pomembno je, da so s konvencijo seznanjeni vsi, ki delajo za otroke in z njimi, pa tudi otroci sami. Poznati morajo svoje pravice, hkrati pa se morajo naučiti spoštovati pravice drugih. Tudi za to si prizadeva naša Šola človekovih pravic. Obletnico bomo med drugim zaznamovali s plakatom, na katerem bodo na kratko predstavljene pravice iz konvencije.

Plakat velikosti A2 bo pripravljen v začetku šolskega leta, za vas pa smo ilustratorko in oblikovalko Nino Kovačič prosili, da nam omogoči majhen vpogled v to, kako bo zgledal (ob strani sosednje strani). Lušno, a ne? Plakat bo brezplačno na voljo vsem, ki delate z mladimi.

Čeprav je po mednarodnem pravu prepovedano obsoditi na smrt osebe, ki so storile kaznivo dejanje, ko so bile mlajše od 18 let, nekatere države tega ne upoštevajo. Največ so jih usmrtili v Iranu (najmanj 97 od leta 1990).

IZOBRAZBA OMOGOČA BOLJŠE ŽIVLJENJE, A ŠTEVILNI OTROCI JE NE DOBIJO

Lahko bi torej izpostavili množico otrok, ki se jim na različne načine vsakodnevno kršijo pravice. Glede na to, da smo na pragu novega šolskega leta, pa povejmo nekaj o tem, zakaj so v Amnesty Južna Afrika sredi poletja začeli spletno zbiranje podpisov pod peticijo, ki poteka pod sloganom »Zbrišimo mu nasmeš z obraza«. Gre za nasmeš Hendrika Verwoerda, arhitekta apertheida. Ker če bi ta človek videl, kako globoka neenakost vlada v tamkajšnjem izobraževalnem sistemu, bi se mu lahko zdelo, da mu je uspelo ... Zakaj? Skoraj polovica učencev enkrat med sedmim in osemnajstim letom neha hoditi v šolo; 78 odstotkov otrok pri desetih letih ne zna brati, tako da bi razumelo (v nobenem jeziku), 61 odstotkov jih pri 11 letih ne zna seštevati ali odštevati, 46 odstotkov šol nima osnovnih sanitarij, med njimi je 17 odstotkov takih, kjer morajo učenci uporabljati nevarne latrine (tragično so se nekateri otroci v latrinah že utopili, leta 2014 v šolski latrini nek petletni deček), le 14 odstotkov otrok, ki začnejo šolanje, pridobi kvalifikacije za vpis na univerzo. Grozno je, da vladi kljub odpravi apartheida ne uspeva resnično zagotoviti otrokom izobrazbo, s čimer se v prakso prelivajo besede Verwoerda, ki se je spraševal: »V čem je smisel, da se bantuijske otroke oči matematike, če je pa ne morejo uporabiti v praksi? To je prav absurdno. Izobrazba mora ljudi usposobiti v skladu z njihovimi priložnostmi v življenju, v skladu s sfero, v kateri živijo.« Več in povezavo na spletno peticijo najdete tu signthesmileoff.co.za/.

Verwoerd se je seveda zavedal, kako pomembno lahko izobrazba prispeva k opolnomočenju ljudi in s tem k boljšim priložnostim v življenju. Tudi zato nas v Sloveniji tako skrbijo in žalostijo podatki o uspešnosti romskih otrok v izobraževanju, kjer že leta vidimo, da veliko romskih otrok ne uspeva napredovati do višjih razredov. Sistem mora to preseči, trenutno so namreč nove in nove generacije romskih sodržavljanov, katerih obeti za boljše življenje se na nek način končajo že v osnovni šoli.

KAJ PA SLOVENIJA?

Tudi Slovenija je pogodbenica te konvencije. Slovenska država jo je podpisala in pristopila k njej, državni zbor pa je potrdil, da postanejo njene določbe za Slovenijo zavezujoče (torej je konvencijo ratificiral).

Še več! Slovenija se je odločila tudi za pristop k izbirnemu protokolu h Konvenciji o otrokovih pravicah, ki otrokom, ki so žrtve kršitev pravic, določenih v konvenciji, zagotavlja možnost, da se lahko pritožijo na mednarodni ravni. Tega smo se v slovenski Amnesty zelo razveselili, saj smo skupaj z drugimi nevladnimi organizacijami slovenske oblasti pozivali, da k protokolu pristopijo in se zavežejo na tak način.

Kaj sploh je izbirni protokol in kakšen je pomen tega, h kateremu je Slovenija pristopila? Gre za pravni dokument, ki se »doda« k osnovni konvenciji, v njem pa se dodatno opredelijo ali razširijo nekatere pravice. Slovenski otroci lahko v skladu z omenjenih protokolom od marca 2018 iščejo pravico pri Združenih narodih. Če je bila otroku kršena pravica in glede tega ne more najti rešitve v svoji državi, ima namreč v primeru, da je njegova država pristopila k temu protokolu, možnost, da se glede zlorab, nasilja ali drugih kršitev svojih pravic pritoži posebnemu odboru v okviru Združenih narodov.

Odbor za otrokove pravice pri ZN je sicer v svojem zadnjem poročilu za Slovenijo leta 2013 med drugim opozoril na varčevalne ukrepe, ki so prizadeli tudi otroke, na prezapleten postopek vlaganja pritožb otrok pri varuhu človekovih pravic, na diskriminacijo romskih otrok, še posebej pri dostopu do ustreznega bivališča, pitne vode in izobraževanja, ter neupoštevanje otrokove koristi v postopkih, še posebej v primeru mladoletnih prosilcev za azil.

Del plakata
Nine Kovačič
ob 30. obletnici
Konvencije o
otrokovih pravicah.

POGOVOR S KITTY ANDERSON, AKTIVISTKO ZA PRAVICE INTERSPOLNIH OSEB

TEŽAVA NISO INTERSPOLNI OTROCI, TEMVEČ DRUŽBA

S KITTY ANDERSON SMO SE POGovarjali o z zdravstvenega vidika nepotrebnih operacijah interpolnih otrok, ki nepovratno zaznamujejo njihova življenja. Pa tudi o stigmati in diskriminaciji, s katero se soočajo interpolne osebe, ker ne »ustrezajo« družbeno prevladujočim pričakovanjem. Okoli 1,7 odstotka populacije ima interpolne značilnosti, kar je toliko, kot je ljudi z rdečimi lasmi.

Kaj pomeni biti interpolna oseba?

Interpolnost je krovni izraz, ki se uporablja za široko skupino ljudi, katerih spolne značilnosti so zunaj tipičnih, binarnih »norm« za moškega ali žensko (*binaren pomeni iz dveh enot, op. prev.*). Te značilnosti lahko vključujejo nebinarne primarne spolne značilnosti, kot so notranji in zunanji spolni organ, reproduktivni sistem, raven hormonov in spolnih kromosomov, ali pa sekundarne spolne značilnosti, ki postanejo očitne ob puberteti.

Interpolnost je vezana na biološke značilnosti in ne nujno na spolno identiteto. Tudi ne gre za spolno usmerjenost – interpolne osebe so različno spolno usmerjene.

Kako si odkrila, da si interpolna?

Ko sem ugotovila, sem bila stara 13 let in popolnoma zmedena, prestrašena. Če si interpolna oseba, je s tem povezanih veliko skrivnostnosti in stigmatizacije; to je bilo nekaj, kar so mi skrivali. Ko se je nekaj let kasneje v družini rodila še ena interpolna oseba, pa tega več nismo skrivali. Tedaj se je za vse nas pričel proces zdravljenja.

Dolgo je trajalo, preden sem se znebila občutka, da je to nekaj, česar ne smem omenjati, saj to vpliva na tvoje družabno življenje. Ko so se v pogovorih pojavile teme, kot so menstruacija ali otroci, sem le prikimala in se prepustila pogovoru, ker se je to pričakovalo. A tega si nisem želela.

Prvič sem o svoji interpolnosti spregovorila, ko sem odšla na izmenjavo v Avstralijo. Mislila sem si: »Sem v drugi državi, bom poskusila tukaj.« In ko sem spoznavala nove ljudi, sem interpolnost izražala kot svojo identiteto in s tem nisem imela nikakršnih težav – nekateri so izjavili kaj čudnega ali pa so imeli neprimerne komentarje, a to ni bil običajen odziv.

Ko sem se 19-letna vrnila na Islandijo, sem o tem začela več govoriti. Nisem tekala okoli in vpila: »Živjo, sem interpolna,« a sem prišla do točke, ko sem o tem lahko govorila in je bilo vse v redu. Zdaj je to pač del mene in se pojavi med pogovori, ker sem prenehala paziti, kako se izražam. Da je nekdo interpolen, se je skrivalo in bilo »pod radarjem«. Zaradi tega pa je veliko ljudi izgubilo priložnost, da spoznajo druge interpolne osebe, kar je otežilo izgrajevanje skupnosti.

S katerimi težavami na področju človekovih pravic se srečujejo interpolne osebe?

Številne male otroke, ki so bili rojeni interpolni, so podvrgli zdravstvenim posegom, da bi jih »normalizirali« in bi ustrezali tradicionalni moški ali ženski podobi.

Interpolna oseba je oseba, ki ima telesno anatomijo in biološke postavke ter spolne karakteristike (eksterne ali interne spolne organe, kromosome, gonade (spolne žleze),...), ki onemogočajo, da se osebi pripiše ženski ali moški biološki spol, kar je sicer eden izmed prvih dogodkov ukalupljenja v binarni spolni sistem, ki jim je novo rojena oseba izpostavljena.

Iz Slovarja izrazov, ki so ga pripravili v zavodu Transakcija, dostopen na: transakcija.si.

Večino teh zgodnjih posegov predstavljajo operacije iz kozmetičnih ali družbenih razlogov, ki so namenjene temu, da izgled otrokovih genitalij prilagodijo normativom. Ti postopki vključujejo zmanjševanje klitorisa, kjer je tkivo, polno živčnih končičev, odstranjeno, da klitoris izgleda manjši, ali pa so to operacije, s katerimi odstranijo notranje gonade (jajčnike ali testise), operacije, s katerimi ustvarijo novo vagino, ali take za »normaliziranje« videza penisa. Ti invazivni postopki, ki spreminjajo življenja, se opravijo, še preden lahko otrok izrazi svoje mnenje o tem, kar mu počnejo.

Na splošno se kirurški posegi danes izvajajo na podlagi soglasja staršev. Kako pa so informacije glede operacij in njihovih posledic podane staršem, je vprašljivo ... Od staršev se pričakuje, da se bodo strinjali s posegi, ki imajo lahko dolgoročne zdravstvene posledice, kar lahko vključuje dolgotrajno hormonsko terapijo. Dejansko bi morali imeti otroci pravico, da se o tako velikih odločitvah o svojih telesih odločajo sami.

Ali uveljavljena delitev na zgolj moški in ženski spol vzdržuje izzive, s katerimi se srečujejo interpolne osebe?

Ja! To, da imamo zelo močno binarnost spolov, pomeni, da veliko ljudi postavlja ostro ločnico med biološkim (angl. gender) in družbenim spolom (angl. sex). Naučeni smo, da obstajata dva spola, in imamo različna pričakovanja za moške in ženske. Če ne spadaš v tak »kalup«, to strogo ločevanje oz. dojemanje povzroča težave. Še vedno se pričakuje in se na otroška telesa »vsili« binarnost spolov; z brutalnimi metodami se to pri telesnem izgledu interpolnih otrok uporablja že v zgodnji starosti.

Kar sem doživela osebno in kar sem videla v družini, mi je zares pokazalo, da se morajo stvari spremeniti.

Katere spremembe bi rada videla?

Naš cilj je odpraviti vse zdravstveno nepotrebne posege otrok, ki se delajo iz kozmetičnih ali družbenih razlogov. Prav tako moramo ljudi izobraziti in povečati ozaveščenost, da bi premagali stigmatizacijo. Priskrbeti moramo več psihološke podpore staršem, da se interpolni otroci ne bodo počutili izolirani ali sami ter bodo lažje dobili dostop do podpore in vrstniške mreže.

Moramo se premakniti bližje psihosocialnim okoliščinam, v katerih so interpolne osebe sprejete. Težava namreč niso interpolni otroci, temveč družba, ki pričakuje, da se bodo prilagodili njenim idealom. Sploh ni važno, ali je otrok interpolen ali ne – vsi naši otroci si zaslužijo, da odrastejo v svetu, kjer se spoštujejo njihove človekove pravice.

Ali gremo v pravo smer?

Prišlo je že do nekaterih pozitivnih dogodkov. V letu 2015 je Malta zakonsko prepovedala operacije za interpolne otroke, ki temeljijo na družbenih razlogih (to se je zgodilo 1. aprila, kar je na začetku vodilo v sum, da gre za prvoaprilsko šalo!). Kolumbija je vzpostavila sistem, v katerem se morajo operacije preveriti po sodni poti. Odbor ZN proti mučenju in Odbor za otrokove pravice sta objavila priporočila več državam, naj prenehajo izvajati zdravstveno nepotrebne kirurške posege na interpolnih otrocih.

A treba bo postoriti še veliko. Če ne bomo povečali zavedanja o interpolnosti, se bodo trenutne prakse nadaljevale. Zgodovina nam je pokazala, da je poglavitni fokus uvedba boljših tehnik za te vrste operacij, namesto zaščita pravic otrok ter njihove telesne avtonomije in integritete.

Družba je ustvarila to paradigmo in družba mora zahtevati spoštovanje pravic otrok, sicer se bo ta vprašanja vedno zlahka pometlo pod preprogo. Dokler ljudje, ki jih je strah spregovoriti, ne bodo sprevideli, da je v družbenem dojemanju prišlo do premika in podpore, se bodo težko izpostavili in pridružili širšemu gibanju, ki jih tako nujno potrebuje.

Ob mednarodnem dnevu ozaveščenosti o interpolnosti, ki ga zaznamujemo 26. oktobra, se je s Kitty že leta 2016 pogovarjala Azmina Dhrodia, raziskovalka Amnesty na področju spola, spolnosti in identitete.

Foto: Amnesty International

Kitty Anderson je ena vodilnih aktivistk za pravice interpolnih oseb v Evropi.

Kitty Anderson je sopredsedujoča izvršnega odbora organizacije OII Europe (Organisation Intersex International Europe), ki bo imela konec septembra srečanje in konferenco v Zagrebu. Ob robu tega dogodka bo Kitty 30. septembra obiskala tudi Ljubljano. Spremljajte naše komunikacijske kanale ali nas pokličite za vsebine, ki bodo ob tem organizirane. OII Europe povezuje organizacije, ki si v Evropi prizadevajo za pravice interpolnih oseb.

POROČILI AMNESTY

Islandija: Raznolika telesa niso napake, ki bi jih bilo treba popraviti (2019): www.amnesty.si/interpolnost-islandija.

Brazgotine danskih in nemških otrok zaradi invazivnih operacij za »normaliziranje« spola (2017): www.amnesty.si/danska-nemcija-interseks.

REŠEVANJE LJUDI NA MORJU

MORALNA IN PRAVNA OBVEZNOST

PO MEDNARODNEM PRAVU JE TREBA REŠENE NA MORJU ODPELJATI DO NAJBLIŽJEGA VARNEGA PRISTANIŠČA, KJER JE TREBA Z NJIMI RAVNATI HUMANO IN JIM DATI DEJANSKO MOŽNOST, DA ZAPROSIJO ZA AZIL.

Žal pa smo bili letošnje poletje v Sredozemskem morju spet priča zapiranju pristanišč, preganjanju ljudi in organizacij, ki rešujejo življenja, ter pregovarjanju evropskih držav glede tega, katera naj bi rešene sprejela ... Kot da ne bi šlo za ljudi, ki so na begu pred vojnami, preganjanjem, revščino in grozljivimi razmerami libijskih pripornih centrov, kamor jih zapirajo, čeprav seveda ljudi, ki iščejo zaščito, ne bi smeli zapirati.

Ljudi, rešene na odprtem morju v Sredozemlju na poti iz Libije, je torej treba odpeljati v Evropo. Njihovo vračanje v Libijo jih namreč postavlja v nevarnost samovoljnega pridržanja, slabega ravnanja in mučenja. A evropske vlade si predvsem želijo blokirati migracije, zato s čolni in usposabljanji podpirajo libijske oblasti pri prestrezanju ljudi na morju in njihovem vračanju v Libijo. Ne glede na to podporo libijske oblasti niso zmožne koordinirati reševanj. Do česa to pripelje? Do situacij, ko rešeni ljudje ne smejo biti vrnjeni v Libijo, ker je to nezakonito, hkrati pa jih ni mogoče izkrcati v Evropi, ker se jim odreka pristan.

Kot del brutalne strategije preprečevanja ljudem, da bi preko morja prihajali v Evropo, je več držav nehalo uporabljati reševalne patrulje. Nevladne organizacije, kot so Proactiva in Sea-Watch, skušajo nadoknaditi to vrzel v reševanju, a jim vlade pogosto ne dovolijo, da bi pristale na njihovih ozemljih. Še več, nekatere ovirajo njihove aktivnosti, s katerimi rešujejo življenja, z neutemeljenimi kazenskimi preiskavami in birokratskimi ovirami.

Zakaj, med drugim, prihaja do tega? Zaradi evropskih pravil, po katerih morajo prišleki za mednarodno zaščito zaprositi v državi, v katero so prispeli najprej. Ker med evropskimi državami ni učinkovitega sistema za delitev odgovornosti za prosilce za azil, so obalne države (Italija, Grčija, Malta, Španija) že leta večinoma prepuščene same sebi. Prizadevanja Evropskega parlamenta za spremembo omenjenih, tako imenovanih dublinskih pravil, pa je nekaj držav zablokiralo.

ŠIRJENJE STRAHU IN PREDSDOKOV ZA VOLILNE POTREBE

Namesto da bi reformirala nedelujoč sistem azilnega prava, ki pušča na cedilu tako mejne države kot ljudi, ki potrebujejo zaščito, se vodilna politika EU izogiba problemu. Z veseljem pa so v takem okolju aktivni oportunistični politiki skrajne

Foto: Felix Weiss/Seawatch

Prizor s humanitarne ladje Seawatch3, ki je decembra 2018 rešila 49 beguncev in migrantov. Evropske vlade ji 19 dni niso odprle svojih pristanišč.

desnice, kot je italijanski notranji minister Matteo Salvini. Tako ton razprav o tem resnem problemu, od katerega so odvisna življenja ljudi, zaznamujejo širjenje strahu in predsodkov za volilne potrebe.

In tako se tudi ustvarjajo razmere za kriminaliziranje ljudi in organizacij, ki rešujejo življenja. Letos poleti je bila izpostavljena kapitanica ladje Sea Watch 3 Carole Rackete. Ta je brez dovoljenja pristala v italijanski Lampeduzi ter tako tvegala svojo svobodo, da bi zagotovila varnost za ljudi, ki jih je rešila: ženske, moške in otroke, izmučene po dveh tednih ujetosti na morju. Carole so aretirali, a je sodnica razsodila, da jo je treba izpustiti iz hišnega pripora, ker je le spoštovala svojo dolžnost reševanja življenj na morju. Absurdno pa jo še naprej preiskujejo za domnevno podpiranje neregulirane migracije.

In še to: potem ko smo številni, tudi mi po lanski misiji v BiH, razkrili pričevanja migrantov in beguncev o nasilju hrvaških policistov (www.amnesty.si/prisilna-vracanja), je julija predsednica Hrvaške Kolinda Grabar-Kitarović v intervjuju prostodušno priznala, da policija pri vračanju uporablja tudi silo. Razkritje je sovpadlo z anonimnim pričevanjem hrvaškega policista, ki je tudi potrdil, da se izvajajo nezakonita prisilna vračanja. Slovenija še vedno ljudi vrača na Hrvaško ...

POLJSKA

NA SODSTVO USMERJEN LOV NA ČAROVNICE

SODNIKI IN SODNICE, KI SI PRIZADEVAJO ZAŠČITITI NEODVISNOST POLJSKEGA SODSTVA PRED VMEŠAVANJEM VLADE, SO IZPOSTAVLJENI HUDEMU NADLEGOVANJU NA SPLETU IN DELOVNEM MESTU, JE AMNESTY OPOZORILA V JULIJA OBJAVLJENEM POROČILU.

Poročilo dokumentira, kako je poljska vlada od konca leta 2015 sprejela in izvajala niz zakonodajnih in političnih ukrepov, usmerjenih v spodkopavanje neodvisnosti sodne veje oblasti. Ukrepi vključujejo politiziranje sodnih imenovanj, podelitev izključne pristojnosti za razrešitev in imenovanje predsednikov in podpredsednikov sodišč ministru za pravosodje ter prisiljevanje sodnikov vrhovnega sodišča k upokojitvi. Vlada kot orožje uporablja tudi disciplinske postopke proti sodnikom, ki so se izrekli proti »reformam«, in številni od njih so v nevarnosti, da izgubijo službo.

Sodnik Waldemar Żurek, nekdanji predstavnik poljskega Sodnega sveta, je npr. Amnesty povedal, da je trpel večletno zastraševanje in nadlegovanje, ker je javno izrazil kritiko vladnih »reform«. Različni organi so zoper njega sprožili neupravičene disciplinske postopke in celo preiskave njegovih družinskih članov. Prejemal je sovražno pošto, zlonamerna in grozljiva sporočila SMS ter bil tarča umazane kampanje blatenja na nacionalni televiziji.

KAKO PREVZETI NADZOR NAD PRAVOSODNIM SISTEMOM?

- Vodje tožilskih uradov, zamenjani v 2016:
 - Regionalna raven: 11 od 11.
 - Okrajna raven: 307 od 342.
 - Okrožna raven: 44 od 45.
- V letih 2017-18 je vlada zamenjala 130+ vodij sodišč.
- Leta 2018 prisilno upokojenih 27 vrhovnih sodnikov_ic.

ČE SODSTVO IZGUBI SVOJO NEODVISNOST, BO NASTALA ŠKODA ZA VEČ GENERACIJ.

Sodnica Czubieniak, regijsko sodišče.
Sodnica na Poljskem.

Amnesty se je pogovarjala tudi s sodniki, ki so utrpeli nadlegovanje, potem ko so izdali sodbe, ki so podprle pravice miroлюбnih protestnikov zoper vlado. Potem ko je neka ženska na mitingu spregovorila o zatiranju pravic žensk in grožnjah sodstvu z besedami: »Zelo sem razpiz**** glede razmer v državi,« so oblasti zoper njo sprožile postopek zaradi uporabe žaljivih besed v javnosti. Sławomir Jęksa, sodnik regionalnega sodišča v Poznańu, je odločil, da ni storila prekrška, saj je govorila na javnem shodu, kjer je svoboda govora »naravno širša«. Navezal se je tudi na del govora o grožnjah neodvisnosti sodstva. Takoj zatem je disciplinski tožilec sprožil preiskavo proti njemu, pri čemer je trdil, da je odločitev v zadevi »izraz političnih stališč«.

Preiskava je doletela tudi več sodnikov, ki so zaprosili za pomoč najvišje sodišče EU, Sodišče Evropske unije. Disciplinski tožilec je zaslišal Ewo Maciejewsko, sodnico v mestu Łódź, potem ko je zahtevala, da to sodišče opravi presojo združljivost novega disciplinskega postopka – ki je sestavni del »reform« – s pravom EU.

VEČ NA www.amnesty.si/poljska-sodstvo

EVROPSKO SREČANJE MLADIH 2019 V BRUSLJU

DELAVNICE, PREDAVANJA, AKCIJE IN DRUŽENJE V ORGANIZACIJ MLADIH

PO NAKLJUČJU (ZNANEM TUDI KOT »V ZADNJEM TRENUTKU«) ZAKLJUČUJEM PISANJE RAVNO NA SVETOVNI DAN MLADIH – IN TUDI TA ČLANEK JE O NJIH – AKTIVISTKAH_IH ZA ČLOVEKOVE PRAVICE, KI DELUJEJO V EVROPSKIH SEKCIJAH AMNESTY, IN VSAK_A POSEBEJ IN NA SVOJ NAČIN DODAJAJO KAPLJICE V MORJE AKTIVIZMA, KI SPREMINJA SVET NA BOLJŠE.

V središču Bruslja so izvedle_i akcijo na temo krčenja prostora za civilno družbo in človekove pravice.

Pred kratkim sem imela priložnost spoznati veliko navdušujočih mladih, ki se zavedajo različnih izzivov, od lokalnih do globalnih, in razumejo, da na spremembe ne moremo čakati, temveč jih moramo vzeti v svoje roke. Tiste srednje in starejše generacije, ki rade posežejo po argumentu »apatične mladine, ki samo bulji v telefone«, bi morale ob srečanju z njimi verjetno kar hitro priznati poraz. »Ta mladina!« vodi aktivistične skupine, organizira ulične akcije, proteste, večmesečne kampanje, organizira mednarodna srečanja, vodi izobraževanja, izvaja delavnice človekovih pravic za otroke, deli svoje zgodbe v »živi knjižnici«, spremlja in opozarja na sovražni govor in nasilje in še veliko več ...

Evropsko srečanje mladih 2019 (European Youth Meeting -EYM), ki je potekalo med 13. in 17. julijem v Bruslju, je skupaj pripeljalo 38 mladih aktivistk_ov iz večine evropskih sekcij Amnesty, in to je le del izkušenj, ki so jih delile_i na srečanju. Povsem drugače je biti aktivistka za pravice LGBTIQI skupnosti v Ukrajini, kot pa sodelovati v boju za pravico do splava na Irskem ali kljubovati vladnim ukrepom, ki krčijo prostor za človekove pravice in civilno družbo na Madžarskem. Ravno zato je EYM v prvi vrsti priložnost za deljenje raznolikih izkušenj, znanja in idej, poglobljanje veščin in spoznavanje različnih situacij in izzivov, s katerimi se srečujejo mlade aktivistke in aktivisti po Evropi.

Taka in podobna evropska srečanja mladih potekajo že več kot 10 let, a je bila organizacija v celoti v rokah mladih šele drugič.

In kaj se zgodi, ko skupina mladih organizira petdnevno srečanje za mlade? Po besedah udeleženk_cev dogodek, ki ga ne bo lahko pozabili, ki jim je dal nov zagon in motivacijo za aktivizem, nove perspektive, ideje za akcije, orodja za vodenje aktivističnih skupin, spodbudo za ustanavljanje novih, več sodelovanja pri odločanju, nova prijateljstva in povezanost, pa tudi solidarnost in večji občutek skupnosti ter ideje za skupne akcije ...

Srečanje v Bruslju je organizirala skupina mladih, aktivistk_ov s prejšnjih evropskih ali regionalnih srečanj in mladinskih koordinatork_jev, v kateri sem sodelovala kot predstavnica AI Slovenije. Organizacijski skupini sem se pridružila že za EYM 2018 v Parizu, potem ko sem se sama udeležila srečanja v Penichu na Portugalskem poleti 2016. Ker sem spoznala veliko čudovitih ljudi in dobila veliko novih idej, vendar pa me EYM takrat ni prepričal vsebinsko, sem se odločila sodelovati pri pripravi naslednjega srečanja – takega, ki bo bolj po meri udeleženk_cev. Ker me je to tako navdušilo, sem se pridružila tudi organizaciji letošnjega EYM. Sodelovati pri organizaciji mednarodnega dogodka za okrog 50 oseb, z omejenim »budgetom« in z veščinami in znanjem, ki ga ima skupaj organizacijska skupina, seveda zahteva veliko časa, motivacije in pravo mero ljubezni do nepričakovanih izzivov in iskanja kreativnih rešitev. Po približno šestih mesecih sestankovanja in načrtovanja (vse zahvale gredo aplikacijam Slack, Doodle, Google Hangouts, Drive in drugim) in intenzivnem vikendu priprav »v živo« nastane EYM – pet dni delavnic, predavanj, akcij in druženja.

Teme, ki smo se jih dotaknile_i letos, vključujejo krčenje prostora za civilno družbo in s tem povezanih izzivov za aktivizem mladih, podnebne spremembe in človekove pravice, aktivizem in omejevanje svobode sodstva na Poljskem, v različnih delavnicah pa smo spoznavale_i raznolikost aktivizma v državah udeleženk_cev, v feminizmu in intersekcionalnosti, skrbi zase in skupnostni skrbi, zagovorništvu za človekove pravice na ravni EU in upravljanju v AI, svojo kreativnost pa smo spodbujale_i z učenjem vodenja in facilitiranja delavnic ter hitri pripravi »instant« akcij. Bruselj nam je skozi zgodbe beguncev_k in pohod po mestu predstavila organizacija Vluhtelingenwerk Vlaanderen, preko odlične večerje pa smo spoznale_i tudi We Exist, organizacijo, ki jo je v Bruslju ustanovila skupina begunk_cev iz Sirije.

Udeleženke_ci pripotujejo z vseh koncev Evrope in prinesejo s seboj zgodbe, izkušnje, misli, ideje, tudi kakšno pesem ... Nekatere izmed zgodb so boleče, nekatere zapletene, druge so zgodbe o velikem uspehu po dolgotrajnem in težkem delu, tretje o osebnem razvoju, ki ga je aktivizem prinesel številnim izmed nas. Vsem pa je skupno, da verjamejo v spremembe in moč, ki jo lahko imajo njihova dejanja. V vse bolj negotovem času, ki postavlja pred nas velike izzive, je še toliko bolj pomembno, da se podpiramo in ustvarjamo prostore, kjer se lahko med seboj opolnomočamo in razvijamo svoj potencial. Tudi zato uživam v raziskovanju, kako mlajšim aktivistkam_om pripraviti čim boljši prostor za rast, in v vsem, česar se naučim od njih.

Alenka Mrakovčič, soorganizatorica, udeleženka, sicer članica izvršnega odbora slovenske Amnesty.

ŽIGA ŠAJTEGEL, KOORDINATOR PROJEKTA F2F V LJUBLJANI

»ZAHVALJUJEM SE VSEM, KI STE DO ZDAJ PRISPEVALI ZA AMNESTY«

TOKRAT VAM PREDSTAVLJAMO ŽIGO, KOORDINATORJA PROJEKTA ZBIRANJA SREDSTEV FACE TO FACE V LJUBLJANI.

Kaj študiraš, kaj počneš v prostem času, najljubša pijača in hrana, skratka, na kratko se predstavi.

Študiram socialno delo, čakam samo še na zagovor diplome. V prostem času se ukvarjam s tenisom, fitnesom, rad poslušam glasbo, berem knjige, gledam serije in zelo rad spremljam šport na splošno.

Obožujem sladke stvari, Linolado, Nutello, moja najljubša jed so špageti carbonara.

Kako to, da si se prijavil za delo pri Amnesty International?

Zdelo se mi je, da bi mi bilo lahko to delo pisano na kožo, saj rad delam z ljudmi, zelo sem komunikativen. Človekove pravice mi zelo veliko pomenijo. Sam sem gej in trudim se, da bi bile človekove pravice spoštovane in bi bili vsi enaki, da ne bi bilo diskriminacije.

Kakšno delo sploh opravljaš?

Opravljam delo rekruterja in delo koordinatorja. Prvo pomeni, da na ulicah Ljubljane ustavljam ljudi, ki bi jih zanimalo delovanje AI. Treba je predstaviti projekt, delo organizacije, kakšne vsebine imamo in prepričati osebo, da je naše delo tudi v njenem interesu. Predstavitve mora biti zanimiva. Poanta predstavitev pa je seveda, da mimoidoči postane naš član. Kot koordinator pa sestavljam urnike, vpisujem rezultate, izobražujem nove rekruterje in jih uvajam ter nadziram njihovo delo.

Foto: Tanja Ristič

Kako se soočaš s težavami in izzivi na terenu, ko najemaš nove sodelavce ... Kako poskrbiš, da se celoten tim med sabo razume, ker, kot vemo, gre za različne karakterje?

Do sedaj nisem imel težav, z nekaterimi se razumeš bolje kot z drugimi, ampak tako je na vsakem delovnem mestu, važno je, da se zavedaš, da smo vsi tam z enakim namenom, to je, da dobimo člane za

Amnesty. S sodelavci smo sčasoma postali tudi zelo zelo dobri prijatelji. Največji izziv je motivacija, ker imamo normo, ki jo je treba doseči, in če delaš vsak dan, kar je seveda čisto moja izbira, je to kar težko. Zaupati moraš vase, to se mi zdi najbolj pomembno pri tem delu.

Bi povedal kaj o sebi, kar te nisem vprašala?

Zahvaljujem se vsem, ki ste do zdaj prispevali za Amnesty. Če bi vsak državljan Slovenije prispeval vsaj 5 evrov, mi ne bi imeli problema izvesti projektov ... Vesel sem, da obstajajo taki, ki donirajo, da lahko nemoteno delujemo in se še naprej borimo za človekove pravice.

Pogovarjala se je Tamara Gale, vodja projekta F2F.

PODPISI ZA BOLJŠI SVET PODPISIŠTE IN ZBERITE ŠE DODATNE PODPISE

TRENTNO STA AKTUALNI DVE PETICIJI ZA SLOVENIJO. PROSIMO VAS, DA JU PODPIŠETE. NADVSE POMEMBNO PA JE TUDI, DA K PODPISU POVABITE ŠE LJUDI OKOLI SEBE. PRAV ZATO SMO VAM NAMENILI VEČ PROSTORA: VSAK PODPIS ŠTEJE, A, PROSIMO, POTRUDITE SE JIH PRIDOBITI ČIM VEČ! OBE AKCIJI LAHKO PODPIŠETE TUDI NA NAŠI SPLETNI STRANI.

PETICIJA ZA PRAVOSODNO MINISTRICO KATIČ: »JA POMENI JA«

Slovenski kazenski zakonik dejanje posilstva dojema kot kaznivo samo, če so uporabljeni nasilje, grožnje ali prisila. To ni prav: pravosodno ministrico Andrejo Katič pozivamo, naj čim prej pripravi predlog sprememb kazenskega zakonika, da bodo kazniva dejanja zoper spolno nedotakljivost opredeljena v skladu s konceptom privolitve in po modelu »ja pomeni ja«. Privolitev je lahko dana z besedami ali dejanji, dokler te besede in dejanja jasno kažejo dovoljenje in željo sodelovanja v spolnosti.

V nasprotju s pričakovanji, da se bo »vzorna« žrtve posilstva bojevala z napadalcem, je bilo ugotovljeno, da je pogost telesni in psihološki odziv v primeru spolnega napada »zamrznitev«, ko žrtev sploh ni sposobna nasprotovati napadu, pogosta je celo nezmožnost premikanja. Več: www.amnesty.si/posilstvo.

Spoštovana gospa ministrica Andreja Katič,

pozivam vas, da čim prej pripravite predlog sprememb kazenskega zakonika, tako da bo v njem posilstvo opredeljeno na podlagi modela »ja pomeni ja«. S tem boste odpravili sedanjí zastarel model, ki temelji na nasilju, prisili in grožnji in ki pušča na cedilu žrtve tega grozljivega kaznivega dejanja.

V javnosti ste večkrat povedali, da sami podpirate model »ja pomeni ja«. Prosim vas, da pri tem vztrajate in v skladu s takim modelom privolitve pripravite predlog sprememb kazenskega zakonika v delu, ki opredeljuje kazniva dejanja zoper spolno nedotakljivost. Hvala za ukrepanje!

Devet evropskih držav ima kaznivo dejanje posilstva opredeljeno na podlagi privolitve; Danska je napovedala, da bo postala deseta. V drugih državah si na različne načine prizadevamo za tako spremembo. Švicarska Amnesty je npr. pripravila nekoliko provokativne oglase (slika izrez iz enega), s katerimi sporočajo, da je potreben najprej »ja«, da lahko sledi »jaaa«. Oglase si lahko ogledate na YouTube (za pomoč pri iskanju: First yes – then yeeesss, Amnesty Switzerland).

IME IN PRIIMEK	PODPIS	E-NASLOV *	Prejemanje Emnesti: označite!*	Informacije o peticiji: označite!*

* E-naslov potrebujemo le, če želite prejemati brezplačno e-glasilo Emnesti (pošiljamo nekajkrat mesečno, odjavite se lahko kadarkoli) ali informacije o tem, kaj se dogaja s to akcijo. Označite, kaj od tega (eno ali drugo ali oboje) bi želeli!

“Smo družba, kjer nas mora biti strah prihodnosti. Jaz ne poznam nikogar, ki bi bil brez skrbi. Vse nas je strah! Me kar strese, ko na televiziji gledam, kakšno je stanje ...”

Irena, članica Dnevnega centra aktivnosti za starejše v Ljubljani

PETICIJA ZA PREDSEDNIKA VLADE ŠARCA: »NAJ BO STAROST LEPA«

Slovenske oblasti pozivamo, naj vsem starejšim zagotovijo dostop do oskrbe in drugih storitev, ki jih potrebujejo, da lahko živijo dostojno in samostojno življenje, ter da se lahko sami odločajo med različnimi možnostmi, ki so jim na voljo. Za to so potrebni: podpora starejšim, da lahko dostojno še naprej živijo v svojih domovih; dovolj ustreznih bivalnih kapacitet za starejše, npr. domov za starejše; sprejem zakona o dolgotrajni oskrbi; kakovostna oskrba in storitve za vse po dostopnih cenah in v lokalnem okolju ter vključenost starejših v sprejemanje odločitev.

Spoštovani gospod predsednik vlade Marjan Šarec,

pozivamo vas k čimprejšnjemu ukrepanju za to, da bo država poskrbela za potrebe in človekove pravice starejših z zagotovitvijo delujočih in ustrezno financiranih javnih sistemov. Vsi starejši morajo imeti enakovreden dostop do storitev v svojem okolju. Za tiste starejše, ki se jim zmanjšujejo psihofizične sposobnosti, je treba zagotoviti ustrezno podporo, da bodo lahko skladno s svojimi željami dostojno še naprej živeli doma. Zgraditi moramo dovolj finančno dostopnih in starejšim prilagojenih stanovanj, na voljo pa mora biti tudi dovolj drugih ustreznih bivalnih kapacitet. Takoj je treba zakonsko urediti sistem dolgotrajne oskrbe v skladu s standardi človekovih pravic in tako, da bo zagotavljal potrebe po zdravstveni in tudi socialni oskrbi. Pri oblikovanju in sprejemanju zakonodaje, praktičnih ukrepov in drugih rešitev, ki jih zadevajo, morajo biti starejši aktivno vključeni. Hvala za čimprejšnje ukrepanje.

Izpolnjene podpise nam, prosim, vrnite najkasneje do 15. septembra na naslov: Amnesty International Slovenije, Dunajska cesta 5, 1000 Ljubljana. Hvala!

IME IN PRIIMEK	PODPIS	E-NASLOV *	Prejemanje Emnesti: označite!*	Informacije o peticiji: označite!*

* E-naslov potrebujemo le, če želite prejemati brezplačno e-glasilo Emnesti (pošiljamo nekajkrat mesečno, odjavite se lahko kadarkoli) ali informacije o tem, kaj se dogaja s to akcijo. Označite, kaj od tega (eno ali drugo ali oboje) bi želeli!

SESTALI SMO SE S STINGOM!

Foto: Borut Krajnc

STING: »ŽE VEČ KOT 30 LET SEM ČLAN AMNESTY INTERNATIONAL IN V TEM ČASU SEM ORGANIZACIJO AKTIVNO PODPIRAL PRI NJENEM VAROVANJU IN BRANJENJU ČLOVEKOVIH PRAVIC. PRIZADEVANJA AMNESTY INTERNATIONAL V PODORO BEGUNCEV SO NUJNA IN ŽIVLJENJSKEGA POMENA. PONOSEN SEM, DA JIH PRI TEM PODPIRAM. POČAŠČEN SEM, DA SEM SE NOCOJ SREČAL S TREMI POGUMNIMI SIRSKIMI BEGUNKAMI KURDSKEGA POREKLA TER Z EKIPO AMNESTY INTERNATIONAL SLOVENIJE.«

Sting je sam izrazil željo po srečanju z begunci. Sestal se je z Mariam, njeno 18-letno hčerko Soulaf (levo) in Azhar, ki so vse članice razširjene kurdske družine iz Sirije. Družini, ki je v okviru evropske relokacijske sheme v Slovenijo prišla pred dvema letoma iz Grčije, pri vključevanju v slovensko okolje pomaga društvo Odnos.

Foto: Borut Krajnc

Mariam, Soulaf in Azhar in ekipa Amnesty (Nataša Posel, Metka Naglič in Bill Shipsey) »čakajoč« na Stinga © Bill, ustanovitelj Art for Amnesty, ki Stinga pozna že dolga leta, je uredil srečanje, za kar smo mu zelo hvaležni. Nataša ima v rokah majico, ki smo jo podarili Stingu (hvala podjetju Žolna za njeno donacijo).

Sting je svoje sodelovanje z Amnesty začel na dveh glasbenih turnejah v podporo organizaciji. Leta 1986 je v ZDA potekala turneja, naslovljena Zarota upanja (Conspiracy of Hope), na kateri je bil kot član skupine Police. Dve leti kasneje pa je bil tudi del mednarodne turnee Človekove pravice zdaj! (Human Rights Now!), ki je potekala v počastitev 40. obletnice Splošne deklaracije človekovih pravic. Šlo je za 30 koncertov po vsem svetu.

»Stingu smo hvaležni za to gesto podpore Amnesty in beguncem. Razumemo jo tudi kot sporočilo o pomembnosti integracije, ki veliko naporov terja od beguncev, prav pa je, da tudi prebivalstvo države sprejema naredi svoje korake in ustvari priložnosti, da nove člane družbe spozna in sprejme,« je ob srečanju dejala **Nataša Posel**, direktorica slovenske Amnesty.